

# O NOUĂ ȘTIINȚĂ: ECONOMIA SOCIALĂ

Cristinel Bleandă<sup>[1]</sup>

## **Rezumat.**

Articolul prezent constituie un prim demers de conceptualizare a unei noi științe: economia socială. Ca parte a științelor sociale, economia socială beneficiază de avantajele metodelor și tehnicilor de cercetare specifice sociologiei și economiei generale. Considerăm că demersul fundamental al economiei sociale este de tip comprehensiv, de înțelegere și explicare a fenomenelor sociale, cunoscute într-o manieră restrânsă la nivel științific/empiric, în special din perspectiva cauzalităților implicate precum și a consecințelor acțiunii umane. Analiza datelor structurale ale sistemului socio-economic reprezintă metoda principală de investigație științifică, căreia i se adaugă metodele economiei și sociologiei, plus critica constructivă aplicată metodelor de cercetare și orientarea pro-activă, respectiv evaluarea rezultatelor practice ale relațiilor umane asupra sistemului socio-economic. Diferența majoră pe care o introduce știința economiei sociale constă în abordarea unor domenii de cercetate într-un grad relativ redus și deducerea unor explicații/interpretări și legități potențial valabile la nivelul științelor sociale. Din această perspectivă, lucrarea prezentă este rezultatul utilizării metodei observației participative în cadrul grupelor de lucrători informali pe șantierul de construcții. Prin intermediul acestei metode principale în științele sociale, analiza interacțiunilor din activitatea generală și specifică a muncitorilor din jurul proiectelor imobiliare devine posibilă și conturează posibilitatea extragerii unor informații valide, extrapolabile la nivelul întregului sistem social.

**Cuvinte cheie:** *științe sociale, știința economiei sociale, metoda evaluării rezultatelor, observație participativă, sistem social*

## **Universul de cercetare**

Economia socială are drept univers investigațional câmpul relațiilor și interacțiunilor desfășurate în lipsa reglementărilor legale specifice diviziunii clasice a pieței forței de muncă: sectorul public și privat. Acest câmp reprezintă obiectul de cercetare propriu, iar metodologia poate fi

---

<sup>[1]</sup> Sociolog, Manager *Socioexpert*, Bucuresti, Tel. : 0723 702 458 ; E-mail : office@socio-expert.ro

aplicată asupra oricărui domeniu de activitate, ceea ce extinde sfera analitico-interpretativă la nivelul tuturor formelor de interacțiune umană. Pentru obiectul prezentului volum, se vor cerceta relațiile de muncă aferente sectorului construcțiilor, desfășurate în manieră informală.

Economia socială se definește prin următoarele principii, acțiunile înregistrate în cadrul acestei științe având următoarele caracteristici:

- Sunt expresia auto-organizării individuale;
- Produc bunuri și servicii remunerate prin bani sau în natură;
- Activează resursa umană insuficient sau deloc utilizată la nivel local, în special persoanele marginalizate, cu risc sporit de excludere socială;
- Promovează un tip de ocupare inovativ, plasat în afara sectorului public/privat;
- Nu depind strict de existența prevederilor legale;
- Vizează reinvestirea profitului în crearea locurilor de muncă pentru persoane excluse social;
- Principiul fundamental este solidaritatea socială.

Dacă distincția dintre formal și informal este conferită de (in)existența prevederilor legale și respectarea acestora, din punct de vedere istoric, relațiile de muncă informale ocupă palierul cel mai extins, atât ca extensie temporală cât și ca număr de indivizi implicați. Explicațiile constau în faptul că reglementarea relațiilor de muncă reprezintă un aspect al modernității, primele legi în domeniu fiind puse în practică în secolul al XIX-lea, ca efect al industrializării și complexificării relațiilor dintre angajat și angajator, precum și ca urmare a presiunilor exercitate de muncitori pentru câștigarea și respectarea unor drepturi ale salariaților care astăzi apar ca fiind implicite: dreptul la condiții decente de muncă, dreptul de asociere, dreptul la sănătate și securitate în muncă, respectarea programului de lucru zilnic de opt ore (în comparație cu uzanțele din timpul Revoluției Industriale care prevedeau un program de lucru zilnic situate între 14-16 ore), dreptul la grevă etc. Așadar, până la reglementarea relațiilor de muncă, în intervalul temporal menționat, raporturile de lucru se desfășurau în manieră informală, conform clasificării propuse. Pe de altă parte, atât datorită extensiei în timp cât și

datorită deficiențelor de reglementare și implementare a legislației precum și diferențelor cultural-civilizaționale dintre state, relațiile informale de muncă reprezintă un *pattern* contemporan extins la nivel global.

## Accepțiunile economiei sociale

Sociologia și economia clasică, definite prin concepte și teorii referitoare la relațiile formale dintre indivizi și grupuri, sunt acompaniate de economia socială, ca expresie a unui nou tip de relații sociale, reprezentând un domeniu teoretic care descrie relațiile sociale din domenii lipsite de norme explicite, cel puțin în contextual românesc actual.

Fiind un concept compozit, economia socială utilizează obiectul, metodele și legile sociologiei și economiei clasice aplicate asupra relațiilor sociale din sectoare ne-reglementate juridic. Domeniul de cercetare este nelimitat, pornind de la interacțiunile economice informale din construcții, agricultură, bunuri și servicii ilicite, traficul internațional de droguri și ajungând la relațiile sociale virtuale. Ca reacție de adaptare la globalizare, economia socială excede limitele teritoriale statale și reprezintă expresia relațiilor sociale lipsite de reglementările legale existente în ocuparea publică sau privată. Economia socială nu se confundă cu direcția etnometodologică din sociologia clasică, apreciată ca domeniu de studiu al comportamentelor rutiniere prezente în activitatea cotidiană, ci studiază relațiile și comportamentele socio-economice ne-reglementate prin norme juridice, de tip informal. Relațiile sociale se pot situa în sfera ilegală (de tipul muncii fără forme legale în construcții) sau legală (comunicarea virtuală fiind un exemplu în acest sens).

Caracterul ilicit al relațiilor socio-economice prezintă doar semnificație factuală, ca și criteriu de apartenență la economia socială, obiectivul științific fiind de tip comprehensiv și constând în explicația/înțelegerea evoluției fenomenelor sociale, începând cu tipologia cauzală și încheind cu consecințele anticipate practice. Distincția fundamentală vizează condiționările structurale care determină apariția relațiilor socio-economice lipsite de forme legale. Dacă motivațiile economice determină orientarea unor persoane spre economia informală (eludarea legii prin evaziune fiscală), marea majoritate a persoanelor sunt victime ale contextului economic și lipsei oportunităților reale de pe piața forței

de muncă, astfel încât singura metodă de asigurare a minimumului necesar rămâne sectorul ilicit, respectiv munca fără forme legale (*undeclared work*). Structura sistemului social și funcțiile reglatoare îndeplinite de piața forței de muncă determină apariția unui segment de persoane excluse social nevoite să activeze în cadrul economiei subterane. Normele legale surprind doar o proporție redusă a fenomenelor sociale, întotdeauna existând metode de evitare a prescripțiilor legale. Pentru exemplificare: dacă munca nedeclarată în construcții este interzisă și sancționată conform prevederilor legale, pot exista categorii însemnate de lucrători activi în acest domeniu, unii dintre ei putând beneficia de condiții de muncă net superioare muncitorilor angajați legal.

Dimensiunea virtuală a relațiilor sociale informale este deosebit de complexă și într-o continuă dinamică. Evoluția mijloacelor comunicaționale tinde să înlocuiască relațiile sociale desfășurate prin prezența fizică a partenerilor de dialog cu interacțiuni virtuale realizate în lipsa contactelor fizice. Consecințele directe constau în comprimarea spațiului și timpului (interlocutorii pot desfășura relații sociale indiferent de locul unde se află) și creșterea cantității relațiilor sociale virtuale comparativ cu cele fizice. Între genul persoanelor menționate se stabilesc relații sociale complexe care exced cadrele teoretice explicative ale sociologiei și economiei clasice, iar acest fapt determină apariția unei noi științe, adaptate noilor contexte.

Existența unui nou domeniu teoretic atrage satisfacerea condițiilor privind obiectul de studiu, legile teoretico-explicative și metodele de investigație științifică utilizate.

*I. Obiectul de studiu al economiei sociale este reprezentat de relațiile sociale stabilite între persoanele care activează în domenii lipsite de reglementări juridice stricte.*

*II. Legile economiei sunt proprii și provin din sociologia și economia clasică, cu posibilitatea stabilirii unor legități proprii.*

*III. Metodele de cercetare provin din sociologie și economie ca fundament pentru dezvoltarea unor noi metode și instrumente de investigare a relațiilor/practicilor aplicate.*

## Necesitatea științei economiei sociale

Practica economiei sociale nu este însoțită, în prezent, de un corpus teoretic solid care să includă principiile explicative, tipologia implementării și consecințele derivate, legile de funcționare și condițiile necesare precum și cartografierea celor mai bune practice la nivel internațional care să îndeplinească rolul de model pentru inițierea și dezvoltarea unor noi proiecte.

Funcțiile fundamentale ale științelor sociale constau în explicarea, comprehensiunea și elaborarea de propuneri ameliorative privind îmbunătățirea condițiilor de viață din diferite contexte spațial-temporale. Dacă sociologia clasică a apărut ca necesitate interpretativă a realităților secolelor al XVIII-lea și al XIX-lea, continuând cu apariția sociologiilor de ramură în secolul al XX-lea, noile realități ale secolului al XXI-lea determină adecvarea conceptual-metodologică funcție de evoluțiile cele mai recente. Acest fapt se poate explica prin cadrele interpretative ale sociologiei și economiei clasice, dar în manieră insuficientă, trendul general constând în dezvoltarea unor noi direcții de cercetare aplicată și inovarea constantă a conceptelor și legilor care surprind adecvat noile fenomene sociale.

Economia socială se prezintă ca domeniu de cercetare specific științelor sociale, dar preia metode analitice din cadrul științei economice. Însăși conceptul reprezintă consecința hibridării teoretico-explicative a sociologiei cu economia informală. Acest fapt se datorează complexificării spațiului social și ca reacție de adaptare la trendul explicativ multidisciplinar. Structura și dinamica socială actuală nu permite explicații și interpretări unilateral-științifice, la baza oricărui fenomen/fapt social aflându-se relații cauzale complexe care necesită abordări pluri-disciplinare.

Interconexarea sociologiei se realizează nu doar cu economia, ci deschide oportunități investigaționale cu toate tipurile de științe, de la psihologie și antropologie până la geografie, management, marketing sau nanotehnologie. Rezultă un univers de cercetare, specific sociologiei informale, care tinde să echivaleze cu cel al sociologiei clasice, dar în care relația evolutivă a schemelor interpretative științifice se realizează constant funcție de realitățile socioeconomice.

Economia socială utilizează fundamentul sociologiei clasice dar rezolvă adecvat dilema epistemologică insolvabilă privind distincția dintre contextual apariției unui fapt social și contextual argumentării acestuia, prin adecvarea rapidă a conceptelor la evoluția (inter)acțiunilor sociale. Dacă sociologia clasică interpretează și explică preponderent fapte sociale din trecut, economia socială se axează asupra fenomenelor sociale prezente și viitoare, valorizându-se astfel latura modern-predictivă, praxiologică. Practic, abordarea economiei sociale se realizează prin intermediul conceptelor altor științe; inexistența unei viziuni unitare determină imposibilitatea explicării și înțelegerii adecvate și exclude avansul teoretic necesar dezvoltării unor noi curente de gândire și explicație necesare acțiunii practice din domeniul ocupării persoanelor marginalizate socioeconomic.

Economia socială nu are drept obiectiv înlocuirea științei sociologice clasice cu diferitele ramuri desprinse, ci utilizează/adaptează corpusul teoretico-praxiologic existent funcție de structura și rolurile îndeplinite de noile tipuri de relații sociale instituite pe diversele paliere supuse analizei. Reciproca este la fel de valabilă și utilă: sociologia și economia clasică nu pot explica adecvat noile realități socioeconomice, deoarece schemele analitice vizează fapte sociale trecute. Apare necesitatea corelării științei comprehensive cu practicile utilizate de actorii sociali, deoarece imaginația și creativitatea umană determină evoluția socială într-un ritm mult mai alert față de apariția cadrelor mentale generale de înțelegere a noilor contexte. Acest fapt poate fi lesne asumat dacă se consideră, de exemplu, inovațiile în domeniul astronomic: au trecut câteva decenii de la prima expediție umană în Cosmos, dar marea majoritate a oamenilor nu cunosc și nu înțeleg adecvat acest fapt.

## **Locul economiei sociale în ierarhia științelor**

Economia socială este direct interesată de categoriile excluse ale populației și de inovarea unor modele sociale adecvate rezolvării problemelor comunitare/regionale, prin utilizarea forței de muncă existente, cu efecte directe asupra structurii bugetare. Astfel, funcție de obiectivul de studiu, economia socială își determină metodele de inves-

tigație cât și legile și teoriile/conceptele fundamentale, în vederea îmbogățirii ulterioare și constante a conținutului științific și metodologic/conceptual.

Clasificarea științelor este realizată funcție de un număr divers de criterii, toate înscriindu-se într-un cadru limitat de sistemul teoretic în cauză. Economia socială, ca știință, se înscrie în categoria științelor umaniste, pe același palier cu sociologia și economia. Raportarea economiei sociale la alte științe nu se prezintă sub forma unui tablou static, interacțiunile dinamice fiind esența parcursului și dezvoltării științifice. Împrumutarea abordărilor, conceptelor, teoriilor, metodelor inter-științe contribuie la posibilitatea descoperirii unor noi viziuni interpretative cu rol în evoluția epistemologiei specifice.

Rolul economiei sociale în cadrul taxonomiei științifice se (re)definește funcție de utilitatea aplicativă inclusă și în raport de contextul situațional care generează apelul la metodele/legile acesteia. Importanța noii științe derivă din capacitatea de schimbare socială a condițiilor de viață pentru categorii numeroase ale populației, cu impact decisiv asupra abordării realității, prin inovarea unor modele acțional-comportamentale grupale bazate pe solidaritate, profesionalism și combaterea sărăciei și excluziunii sociale. Economia socială, deși interacționează, împrumută și îmbogățește conținutul și altor științe, este direct influențată de realitatea socială, cu care stabilește un raport dinamic, constant inter-relațional, care conduce către cristalizarea principiilor științifice, către inovarea unor relații cauzale între fenomenele/faptele implicate și spre ameliorarea standardului de viață pentru persoanele excluse social.

Relația economiei sociale cu domeniile de cercetare conexe și locul acesteia în ierarhia științelor reprezintă un demers epistemologic reformulabil de fiecare cercetător implicat în stabilirea unei taxonomii a științelor deoarece criteriile de clasificare diferă funcție de obiectivul propus. Implicațiile practice ale stabilirii relațiilor epistemologice se situează pe plan secundar, ceea ce prezintă semnificație pentru domeniul economiei sociale fiind consecințele modelelor teoretice extrase ca urmare a evaluării contextului și capacitatea de elaborare a propunerilor de creștere a standardului de viață aferent persoanelor marginalizate,

prin implicarea în programe socioeconomice capabile să ofere noi dimensiuni investigaționale.

Raportul epistemologic de interdependență dintre știința și practicile economiei sociale constituie elementul de referință, prin intenția surprinderii staticii și dinamicii fenomenului investigat și prin trendul de actualizare/remodelare a conținutului științific pe baza analizei relațiilor socio-economice complexe derulate între grupurile supuse cercetării. Conceptualizarea relațiilor sociale interumane aferente economiei sociale se instituie drept obiect de studiu legitim pentru epistemologie prin prisma abstractizării practicilor cotidiene sub forma unor teorii explicative necesare dezvoltării cunoașterii științifice, mai ales datorită valorii de noutate/specificitate.

Determinarea și înțelegerea faptelor asociate domeniului economiei sociale constituie argument epistemologic suficient în fundamentarea unei noi științe, dezvoltând noi metode de cercetare și explicare a realității, adecvate universului de cercetare, dar și nevoilor societății. Datorită caracterului inovator al economiei sociale și capacității de implementare în orice sistem social, indiferent de tipologia regimului politic, dar cu acordul latent sau manifest al aparatului birocratic, precum și rețelei de interacțiuni stabilite cu totalitate aspectelor socioeconomice colaterale (care constituie și extind câmpul de cercetare), apariția și dezvoltarea unei noi științe prezintă interes din perspectiva furnizării unor teorii, legi și interpretări valide.

## **Raportul economiei sociale cu sociologia și economia**

Știința economiei sociale se fundamentează pe descoperirile și parcursul sociologiei și economiei, ale căror metode și legi sunt fundamentale pentru constituirea noului univers investigațional, dar este orientată către avansarea unor principii inovatoare, strict legate de realitatea definită prin probleme sociale majore: inegalitatea șanselor de acces pe piața muncii, sărăcia și excluziunea socială, competiția economică în creștere care generează efecte perverse repercutate în marginalizare, standard de viață redus și implicații profunde privind capacitatea de reproducere socială.



Raporturile economiei sociale cu sociologia și economia sunt complexe: pe de o parte, vizează teoriile și legitățile care aparțin domeniilor generale de cercetare, pe de alta, stabilește influențe reciproce cu diferitele ramuri care derivă din cele două științe înrudite. Pentru exemplificare, totalitatea aspectelor referitoare la conceptul muncă implică apelul atât la sociologie, în special la sociologia muncii și a organizațiilor (ca ramuri majore preocupate direct de problematica enunțată) cât și la economie, prin implicațiile asupra remunerării, productivității, competiției inter-individuale și inter-companii/state, dar tinde spre a deveni obiect de studiu legitim pentru economia socială. Acesta fapt se produce deoarece munca prezintă semnificații aparte în cadrul modelului economiei sociale datorită unui mod de abordare și interpretare complet inovator în raport cu practica uzuală la nivelul societății. Munca este privită ca metodă cvasi-terapeutică pentru persoanele lipsite de posibilități reale de incluziune socială, iar prin sistemul de organizare a muncii, consecințele directe vizează dezvoltarea stimei de sine prin descoperirea și valorizarea potențialităților, furnizarea unei motivații și promovarea unor obiective personale/grupale care acordă un nou sens existențial. Profitul rezultat în urma muncii depuse joacă un rol esențial în cadrul acestui model, în sensul în care este orientat preponderent, dacă nu exclusiv, către implicarea activă a altor persoane situate în același context personal defavorabil standardelor de viață promovate societal.

Toate cele trei științe pornesc din același nucleu: investigarea realității socioeconomice și propunerea de idei/concepte/practici pertinente, conforme în raport cu contextul studiat (deci, în acord cu principiul aristotelic al corespondenței cu realitatea), unele dintre acestea prezentând anumite grade de originalitate și utilitate, putând fi evaluate ca bunuri publice. Acestui principiu epistemologic i se adaugă determinarea relației dintre realitate și teorie și impactul asupra populației, respectiv interpretarea relațiilor sociale complexe și producerea de cunoaștere științifică adecvată nevoilor societății.

Economia socială, sociologia, economia ca și ansamblul științelor, sunt consecințe ale manifestării următoarelor tipuri de nevoi (trimitere), îndeplinind cel puțin funcțiile descrise mai jos:

- **exploratorii:** majoritatea aspectelor studiate la nivel științific sunt fie studiate pentru prima dată, fie se intenționează identificarea unor noi interpretări ale faptelor deja studiate sau a evoluției acestora în timp și spațiu;

- **explicative:** obiectul de studiu al științelor este cunoscut de segmente reduse ale populației, mai ales în cazul diferitelor demersuri investigaționale care au aplicabilitate specifică. Acest fapt conduce la un raport disproportionat între potențialul de cercetare al populației și caracterul redus al numărului de indivizi implicați în activitatea științifică. Aspectul pozitiv constă în existența unui bazin populațional suficient de extins, capabil să absoarbă diseminarea informațiilor obținute pe cale științifică și să o interpreteze/utilizeze funcție de propriile necesități.

- **previzionale:** dacă realitatea este dinamică, atunci intervine necesitatea prognozării evoluției ulterioare, în sensul adaptării culturii și civilizației funcție de datele esențiale ale noului context. Simultan, știința evoluează și își adaptează universul de cercetare în strâns raport cu starea de fapt identificabilă la nivelul realului.

- **cognitive:** capacitatea de cercetare și câmpurile investigaționale sunt, teoretic, nelimitate, servind ideii fundamentale de cunoaștere a mediului de viață, cu toate elementele componente implicate. Și în acest caz funcționează principiului interdependenței dintre teorie și practică, în sensul în care realitatea impune noi categorii analitice, care modifică, în timp, viziunea asupra faptelor studiate, adecvând raportarea om-mediu conform elementelor cotidiene, uzuale pentru spațiul și timpul dat;

- **utilitariste:** această dimensiune include funcțiile expuse mai sus, dar răspunde nevoii esențiale de ameliorare a standardului de viață, indiferent de societatea de referință. Economia socială manifestă un pronunțat caracter utilitarist prin orientarea universului de cercetare în sfera incluziunii sociale, deci către aspectele reale legate de sărăcie, marginalizare și inegalitate socială.

Dezvoltarea unei noi științe – economia socială - este în măsură să furnizeze un plus de cunoaștere și acțiune fundamentată teoretic, atât din punct de vedere epistemologic, îmbogățind conținutul ideatic al celorlalte științe, cât și pragmatic, oferind oportunitatea creșterii nivelului

de trai al persoanelor excluse de pe piața forței de muncă, prin includerea în programe inovative, destinate recalibrării raportului motivațional existent între individ și grup/societate.

## Metode de cercetare

Știința economiei sociale utilizează totalitatea metodelor specifice atât sociologiei cât și economiei, ca domenii conexe, cu posibilitatea apelului la metode și tehnici de cercetare proprii științelor socioeconomice, în ansamblu (antropologie, psihologie, politologie, etnologie, marketing, management, cu diferitele ramuri și sub-ramuri). Se creează premisele unei cercetări interdisciplinare incluse în domeniul investigațional al economiei sociale, deoarece acest model practic implică aspecte definite drept obiecte legitime de studiu pentru științele enumerate. Multitudinea metodelor de cercetare asigură condiții optime pentru surprinderea adecvată a dimensiunilor economiei sociale, de unde reiese posibilitatea avansării unor ipoteze, concepte și teorii cu rang de inovație la nivelul tuturor științelor implicate.

Din punct de vedere metodologic, știința economiei sociale propune *metoda evaluării rezultatelor*. Datorită faptului că economia socială reprezintă un model practic implementat sub diverse forme și în contexte diferite, acest tip de metodă devine necesară și utilă nu numai pentru acest tip de *pattern* socio-economic, dar își poate identifica aplicabilități multiple și la nivelul altor științe, preocupate mai degrabă de aspectele teoretice decât de practica uzuală.

Metoda evaluării rezultatelor îmbină rigurozitatea științifică și analiza practică, constituind astfel un model epistemologic adecvat domeniului economiei sociale. Acest tip de metodă reprezintă un demers aplicat care prezintă și analizează următoarele tipuri de consecințe:

- **economic.** Excluziunea socială a unor cohorte întregi ale populației produce efecte imediate asupra capacității atragerii veniturilor și satisfacerii necesităților existențiale. Implementarea modelului economiei sociale determină apariția unei surse de venit, bugetul familial înregistrează creșterea volumului, iar standardul de viață al persoanelor implicate cunoaște schimbări pozitive. Cu toate acestea, consecința economică cea mai importantă și care necesită implementarea

metodei evaluării rezultatelor constă în schimbarea pattern-ului populației vulnerabile sau marginalizate social referitor la propriile abilități de atragere a resurselor financiare, conștientizând utilitatea modelului economiei sociale;

- **sociale.** Capacitatea indivizilor de a se integra și a crea relații sociale schematizate sub forma rețelelor furnizează date statistice importante cu privire la tipurile potențiale de capital posibile a fi atrase. Elementul fundamental al economiei sociale constă în relaționarea inter-individuală, asocierea și producerea de bunuri și servicii utile comunității. Un aspect relevant, inclus acestei categorii de consecințe, constă în evaluarea rezultatelor serviciilor de tip social furnizate persoanelor aflate în situații critice (bătrâni și bolnavi lipsiți de supraveghere de specialitate, copii instituționalizați sau abandonati, victime ale consumului de droguri sau ale violenței și traficului de persoane etc.) prin intermediul practicilor economiei sociale, la nivel comunitar și chiar regional. Raporturile sociale se pot stabili pe nivel vertical, în cadrul formelor de asociere proprii economiei sociale sau ale celor de tip hibrid, cu influențe provenind din economia socială, dar cu o altă orientare și redistribuire a profitului rezultat -relații uzuale pentru orice tip de organizație, cât și la nivel orizontal - prin necesitatea oferirii serviciilor sociale persoanelor din categoriile enunțate, fie că sunt marginalizați sau cu nevoi speciale de îngrijire;

- **politice.** Modelul economiei sociale redimensionează abordarea politică, în special din perspectiva politicilor publice, concepute ca programe și măsuri de intervenție adresate rezolvării problemelor comunitare/regionale. În primul rând și cu deosebire în cazul statelor care nu dețin sisteme juridice în care să fie stipulate prevederi privind economia socială, forțează leadership-ul politic să considere implicațiile acestui model și să acționeze în vederea reglementării raporturilor juridice. Secundar, crearea unui trend de abordare și implementare a modelului economiei sociale printre reprezentanții puterii politice, poate constitui elementul necesar în dezvoltarea și evoluția acestui *pattern*, în schimbul obținerii unor avantaje (in)directe, cel mai important fiind atragerea capitalului social, cu influențe decisive asupra voturilor;

• **administrative.** Principalele implicații administrative ale implementării modelului economiei sociale se identifică la nivel bugetar. Deși economia socială se adresează preponderant persoanelor excluse social, deci lipsite de mijloace adecvate de supraviețuire, astfel încât se poate crea preconcepția utilității acestui model doar în cazul statelor sub-dezvoltate sau în curs de dezvoltare, realitatea faptică demonstrează că economia socială a apărut și s-a dezvoltat, ca model, în statele dezvoltate ale Europei. Explicațiile principale constau în: **a.** incapacitatea sistemului administrativ de a furniza servicii publice suficiente și de calitate populației arondate; **b.** dezvoltarea spiritului civic antreprenorial; **c.** nevoia de servicii comunitare insuficient acoperite de mediul public/privat. Din perspectivă bugetară, extragerea cohortelor de persoane din sistemul de protecție socială și plasarea acestora pe piața forței de muncă, cu statut de angajați/acționari sau chiar patroni ai propriei afaceri, echivalează cu reducerea presiunii financiare privind măsurile pasive (de redistribuire a veniturii sub forma măsurilor de suport financiar adresate populației) și chiar cu reechilibrarea balanței de venituri și cheltuieli, deoarece activitatea de producție și furnizare a bunurilor și serviciilor aferente economiei sociale contribuie la suplimentarea agenților economici contribuitori. O altă consecință vizează modificarea structurii organizaționale a administrației locale prin apariția unor noi departamente aferente domeniului economiei sociale.

• **cultural-civilizaționale.** Modelul economiei sociale reprezintă expresia unei mutații antropologice generată de progresul culturii și civilizației. Acest fapt devine evident prin analiza istoriei comparate a ideilor științifice, așa cum au apărut și s-au manifestat în diferitele state ale lumii: abordările individualiste s-au dezvoltat împreună cu cele de tip comunitar, în care principiul solidarității a reprezentat fundamentul. În acest mod, imaginarul social se formează prin reunirea ideilor, practicilor și comportamentelor umane dintr-un spațiu și timp definit, urmând a se modifica pe măsura apariției unor noi tipuri de abordări teoretico-practice. Se creează un sistem interdependent conform căruia fundamentele cultural/civilizaționale (respectiv totalitatea cunoștințelor teoretice și a deprinderilor practice) servesc drept bază pentru inițierea unor noi modele practice, care vor îndeplini funcția de suport pentru noi inovații socioeconomice. Un astfel de demers sociocultural

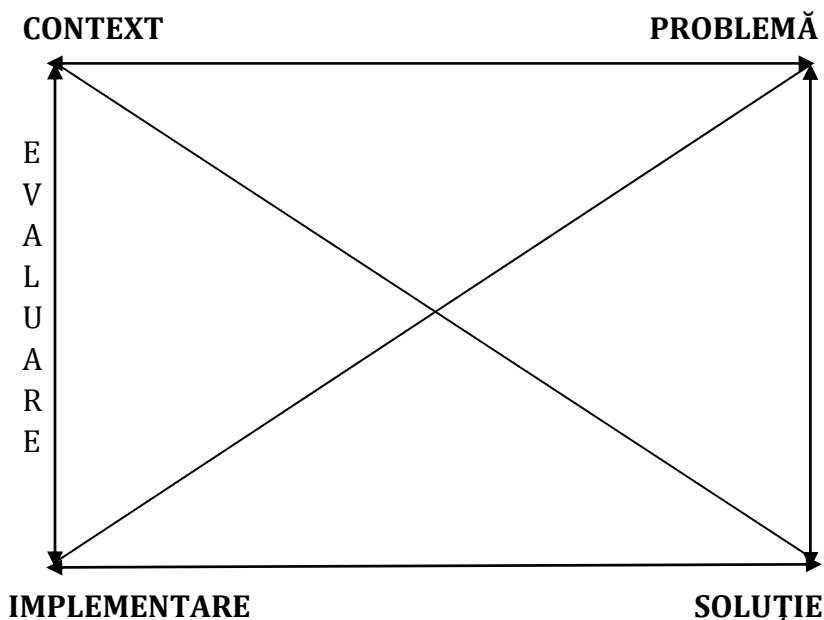
crează climatul necesar evoluției civilizaționale, sub forma unui sistem dinamic, în care intrările determină modificarea parametrilor și chiar a sistemului însuși. Cele mai importante consecințe culturale consistă atât în inițierea și dezvoltarea unei culturi a muncii complet diferite, prin valorile și principiile sale, de sistemul organizațional public/privat cât și în descoperirea utilității asocierii în scopul rezolvării problemelor comunitare, cu implicații asupra tipologiei simbolurilor culturale definite și acceptate la nivelul grupurilor respective. Concret, modelul economiei sociale determină schimbarea percepției comunitare și chiar societale, asupra capacității de rezolvare a problemelor specifice comunității, iar acest aspect reprezintă expresia unui fapt sociocultural. Din punct de vedere civilizațional, metoda evaluării rezultatelor vizează consecințele economiei sociale asupra îmbunătățirii standardului de viață atât al persoanelor implicate, cât și al comunității. Un aspect și mai important constă în capacitatea de inovare tehnologică a unor noi produse și servicii, prin intermediul lucrătorilor marginalizați/excluși, dar implicați în proiectele de economie socială. Pe cale de consecință, modelul și știința economiei sociale nu prezintă doar implicații de tip incluzive, fiind orientată și către funcții euristice, din moment ce aplicațiile modelului se pot implementa în orice domeniu de activitate, deci și în cercetarea științifică de nivel performant.

Metoda evaluării rezultatelor reprezintă instrumentul practic de analiză a măsurilor de incluziune aferente științei economiei sociale, poate fi extrapolată și utilizată de alte științe și se poate imagina grafic sub următoarea diagramă reprezentată în **Fig. 1**.

Metoda evaluării rezultatelor, dincolo de rațiunile didactic-metodologice privind posibilitatea utilizării pe scară extinsă, inclusiv de absolvenții facultăților de profil socioeconomic și politic, poate fi folosită în cadrul interviului/procesului de angajare (orientarea exclusiv teoretică a planurilor de învățământ superior și lipsa abilităților practice, de evaluare și interpretare/acțiune asupra realității fiind inexistente reprezintă principala motivație a angajatorilor în demersul de respingere a candidaților, îndeosebi a studenților și absolvenților lipsiți de experiență practică relevantă). În plus, metoda poate servi drept instrument de lucru post-angajare, pentru diferite categorii de personal, fapt ce contribuie la caracterul util pentru activitatea desfășurată atât la

nivelul organizațiilor publice/private cât și ale celor specifice economiei sociale.

**Fig. 1.** Diagrama metodei evaluării rezultatelor



Strict aplicată design-ului de mai sus, interpretarea metodei evaluării rezultatelor consideră interdependențele structurale dintre elementele diagramei. Utilizarea metodei evaluării rezultatelor poate urmări următoarele modele interpretative:

- *holist*. Perspectiva generală vizează atât caracterul contextualist (orice fenomen social are loc într-un timp și spațiu dat și implică totalitatea aspectelor corelate) cât și
- *individualist*. Analiza fiecărei etape cuprinsă în diagramă produce un plus de cunoaștere, metoda evaluării putând fi aplicată și segmental, ca parte a procesului de investigație. Dacă orice problemă socioeconomică se situează într-un context și se pot selecta o multitudine de soluții adresate rezolvării problemei identificate, procesul de implementare conduce la apariția unui nou context. Metoda evaluării rezultatelor se aplică etapei de implementare în vederea analizei consecințelor aplicării soluțiilor de rezolvare a problemelor comunitare, atât din perspec-

tiva obiectivelor propuse cât și a consecințelor ne-intenționate (efecte perverse).

Diagrama prezentată mai sus îndeplinește rol metodologic, respectiv descrie sistemul interacțional specific metodei evaluării rezultatelor. Aplicabilitatea metodei este limitată doar de disponibilitatea cercetătorilor și practicienilor privind utilizarea unui instrument practic de evaluare a rezultatelor acțiunii umane, independent de domeniul de activitate.

### **Aplicațiile metodei evaluării rezultatelor**

Metoda evaluării rezultatelor prezintă semnificație nu doar pentru personalul implicat în activitatea de cercetare sau pentru studenții și absolvenții instituțiilor de învățământ. La nivelul managementului organizațional, metoda poate fi aplicată în vederea cunoașterii bidimensionale:

1. analiza performanței angajaților în raport cu atribuțiile de serviciu;
2. cunoașterea adecvată a rezultatelor acțiunii organizaționale asupra mediului, ca urmare a desfășurării activității de către personalul angajat (de exemplu, în domeniul vânzărilor, se impune analiza detaliată a efectelor marketingului asupra pieței, exprimată prin bilanțul de încasări suplimentare).

Metoda evaluării rezultatelor poate fi implementată și la nivelul administrației publice centrale/locale în procesul de analiză a impactului politicilor publice asupra mediului social. Dacă evaluarea rezultatelor a reprezentat, până recent, doar una din etapele programelor de intervenție socioeconomică, nevoia unei abordări adecvate realității impune constituirea de sine stătătoare a metodei de evaluare, orientând măsurile publice către eficiență. Practic, orice domeniu administrativ poate utiliza acest tip de metodă, dacă se intenționează eficientizarea resurselor, în condițiile provocărilor actuale lansate de dezechilibrele bugetare datorate reducerii numărului locurilor de muncă.

În domeniul comercial, metoda evaluării rezultatelor poate acompaña analiza de tip *cost-beneficiu* prin posibilitatea dezvoltării unui



*pattern* interpretativ care include nu doar relația de tip economico-matematic, ci și analiza contextuală a problemei și implicațiilor acesteia, a soluțiilor identificate și analizate din perspectiva consecințelor precum și a procesului de implementare și rezolvare a problemelor comunitare/sociale. Acest fapt devine necesar în vederea înțelegerii raporturilor complexe, pe multiple paliere de analiză, asupra interdependenței structurale dintre faptele și fenomenele socioeconomice.

Metoda evaluării rezultatelor poate fi implementată atât la nivel individual cât și grupal, fapt ce lărgeste aplicabilitatea la un număr infinit de domenii. Relevanța metodei constă în datele factuale prelevate din spațiul socioeconomic, oferind posibilitatea prelucrării și prezentării sub forma unor rapoarte de cercetare care includ propuneri și recomandări de îmbunătățire a activității în sectorul respectiv. Relația dintre metoda evaluării rezultatelor și realitatea faptică este mediată de intervenția cercetătorului/practicianului și propriul său sistem de valori, fapt ce determină actualizarea metodei funcție de complexitatea domeniului investigațional. Implementarea metodei în cât mai multe arii de cercetare contribuie la dezvoltarea conceptuală, dar implicațiile sunt vizibile la nivel practic. Evoluția în timp creează premisele construcției unui sistem integrat în care dimensiunile teoretice dezvoltate în cadrul metodei conduc la analiza interdisciplinară și forțează factorii decizionali înspre adoptarea unor măsuri de corectare a problemelor comunitare. Acest fapt se datorează întocmai identificării cauzalității diferitelor fapte și fenomene socioeconomice și stabilirii relațiilor de interdependență, aspect ce facilitează elaborarea programelor de intervenție din partea organelor administrative sau canalizează efortul individual către diferite forme de asociere și acțiune comunitară.

Metoda evaluării rezultatelor îndeplinește următoarele funcții:

- **de diagnostic.** Implementarea metodei asigură cunoașterea optimă a contextului și conduce la definirea problemelor și identificarea adecvată a soluțiilor de rezolvare. Prezentarea situației într-o manieră realistă, considerând aspectele implicate, reprezintă prima etapă în procesul acțional de ameliorare a standardului de viață al populației, iar de acuratețea sa depinde validitatea programului de măsuri publice/private care urmează a fi aplicat;

- **acțională.** Metoda evaluării rezultatelor prefigurează acțiunea socială prin edificarea conținutului cognitiv/practic, pregătind astfel parcursul de la teorie în planul realității;

- **motivațională.** Implicațiile implementării metodei conduc la orientarea motivației persoanelor implicate în scopul rezolvării situațiilor problematice, deja definite și cunoscute prin intermediul cunoașterii oferite de analiza metodică efectuată.

Metoda evaluării rezultatelor contribuie la cunoașterea realității și analizează implicațiile acțiunii umane, îndeosebi din perspectiva politicilor publice, asupra nivelului de viață al populației, deși corpul teoretico-metodologic se poate aplica asupra oricărui domeniu de cunoaștere, chiar și în domeniile cercetării științifice de vârf din fizică, chimie sau medicină. Avantajele utilizării metodei evaluării rezultatelor constau în simplitatea/facilitatea aplicării și în consecințele implicate de capacitatea de sintetizare a problemelor, sub forma relației dintre context și acțiunea îndreptată spre soluționare în beneficiul populației.

## **Bibliografie**

1. Gappert, G., Rose, M.H. (1975). *Economia socială a orașelor*, Beverly Hills, Londra, Sage.
2. Midgley, J., Tang, K. (2008). *Securitatea socială, economie și dezvoltare*, Basingstoke, Pangrave, Macmillan.
3. Torres, R. (2001). *Spre o economie mondială social durabilă: o analiză din pilonii sociali ai globalizării*, Geneva, OIM.
4. Vlăsceanu, M. (2010). *Economia socială și spiritul întreprinzător: analiza sectorului non-profit*, Iași, Polirom.
5. Zamfir, C. (coord.) (2006). *O nouă provocare: dezvoltarea socială* Polirom, Iași.